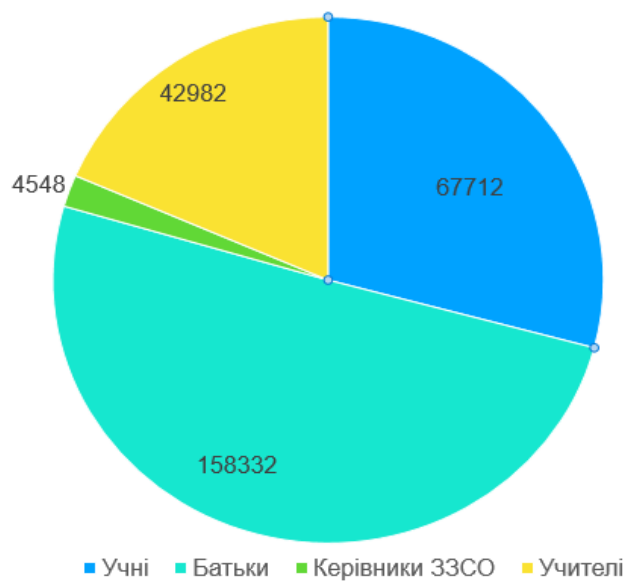

АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА
ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
в 2020/2021 навчальному році

(за результатами онлайн-анкетування учасників освітнього процесу)

Державною службою якості освіти України з 2 по 9 лютого 2021 року проведено анонімне онлайн опитування серед учасників освітнього процесу щодо якості освіти під час дистанційного навчання у поточному навчальному році.

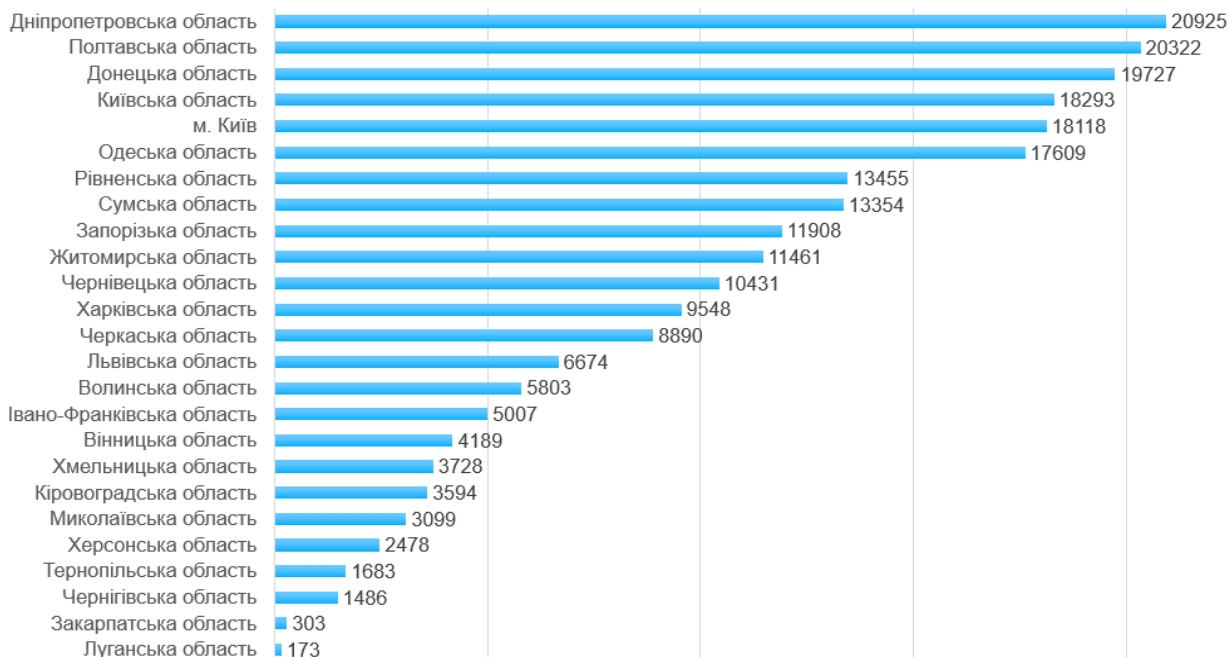
В опитуванні взяли участь 273,564 тис. респондентів, із них близько 68 тис. учнів 9-11-х класів, 158 тис. батьків та 47,5 тис. освітян (43 тис. учителів та 4,5 тис. керівників закладів освіти).

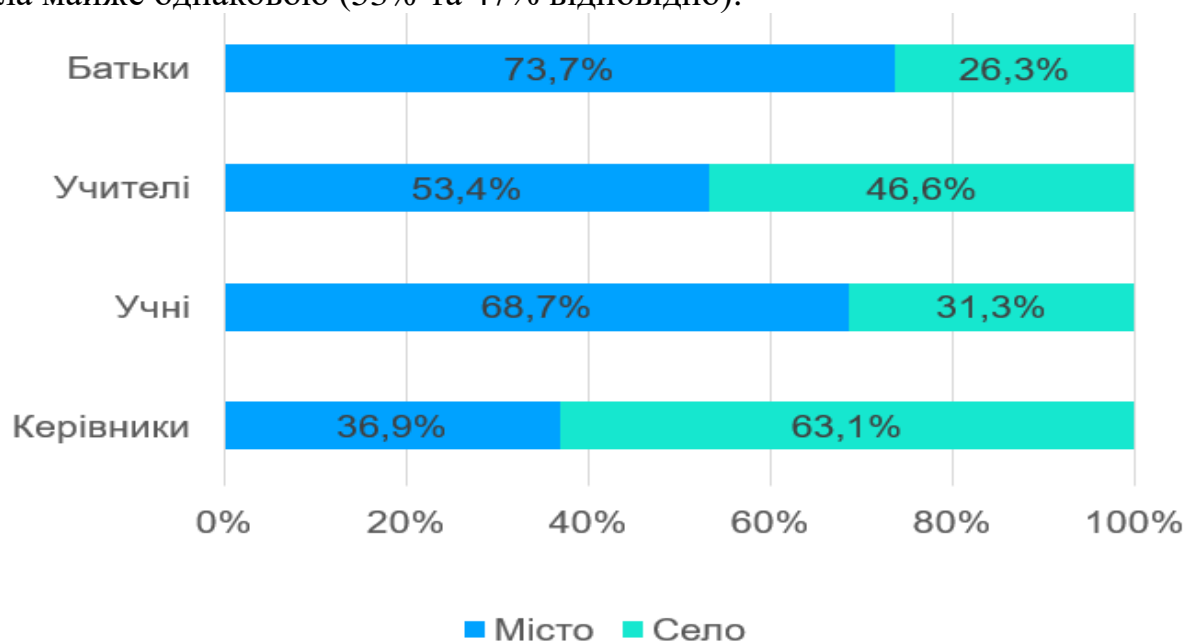
Найбільш активними були респонденти Дніпропетровської, Полтавської, Донецької, Київської, Одеської областей та міста Києва. Низька активність спостерігалася серед респондентів Луганської, Закарпатської, Чернігівської, Тернопільської та Херсонської областей.

Навесні 2020 року Службою було проведено подібне опитування учасників освітнього процесу щодо стану організації у закладах загальної середньої освіти дистанційного навчання в умовах карантину, в якому взяли участь майже 211,9 тис. осіб, із них 120,5 тис. батьків, 44,1 тис. учнів, 43,4 тис. вчителів, 3,9 тис. керівників ЗЗСО.

У порівнянні з минулорічним опитуванням значно збільшилася кількість респондентів: серед батьків на 37,5 тис. осіб, серед учнів майже на 24 тис. Кількість учителів та керівники закладів освіти, які взяли участь в опитуванні, залишилася майже такою самою.

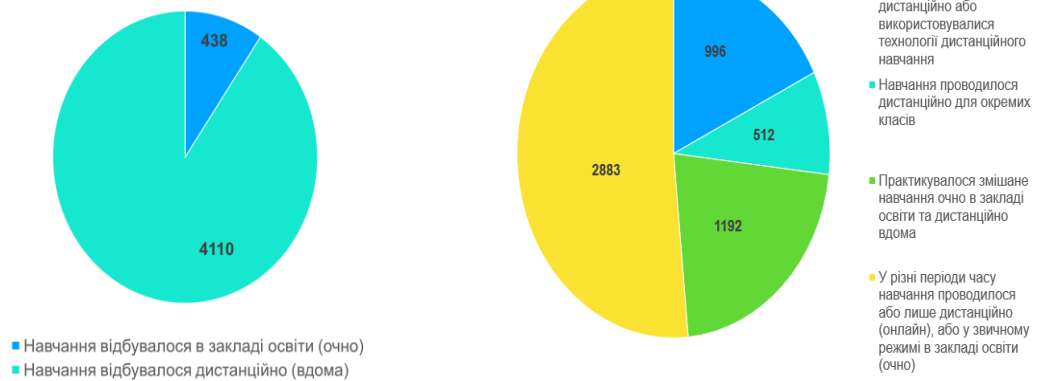

Значно вищою була активність учнів та їхніх батьків серед мешканців міст. Щодо керівників шкіл, то майже вдвічі активнішими були очільники закладів освіти сільської місцевості. Активність педагогічної спільноти у містах та селах була майже однаковою (53% та 47% відповідно).

У поточному навчальному році близько 3 тис. керівників (66%) із 4,5 тис., які взяли участь в опитуванні, використовували різні форми організації освітнього процесу в закладі освіти.

Організація навчання у 2020/2021 н.р.
(результати опитування керівників
ЗЗСО)

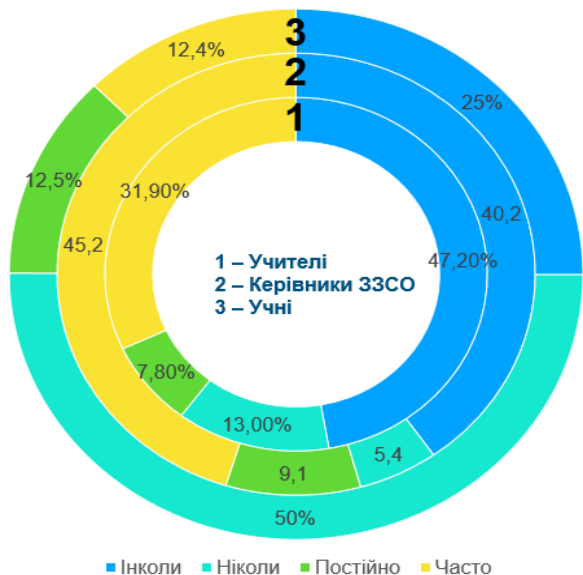
У період локдауну (з 11 по 23 січня 2021 року), як стверджують 65% опитаних керівників шкіл, у закладах освіти було запроваджено дистанційне навчання, у 12% шкіл тривали канікули (2 тижні), 23% шкіл 1 тиждень навчалися дистанційно, а ще 1 тиждень перебували на канікулах.

На думку респондентів, у поточному навчальному році відбулися значні зміни щодо підвищення якості організації змішаного та дистанційного навчання. Зокрема, учні, батьки та педагоги відзначили позитивні тенденції в організації такого навчання:

1. Розклад навчальних занять в основному був більш чітким і зрозумілим (86% учнів зазначили це у своїх відповідях). Переважна більшість керівників шкіл (68%) зазначили під час опитування, що організація дистанційного навчання не потребувала внесення значних змін до розкладу навчальних занять, а 92% батьків вказали, що систематично отримували інформацію щодо можливих змін у розкладі уроків.

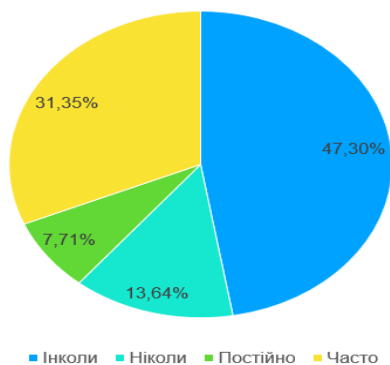
2. Заклади освіти використовували одну освітню платформу під час дистанційного навчання (підтверджено відповідями 80% педагогів, 58,4% керівників шкіл та 51% учнів). Керівники шкіл вказали, що організують єдиний інформаційний простір переважно на безкоштовних платформах: G Suite for Education Google Classroom, Microsoft Teams, Human, Moodle та ін.

3. Результати опитування керівників ЗЗСО дають підстави стверджувати, що більше половини закладів освіти (54,3%) систематично використовують матеріали, розміщені на платформі для дистанційного та змішаного навчання учнів 5-11 класів та методичної підтримки вчителів «Всеукраїнська школа онлайн». Проте 245 (5,4%) закладів освіти взагалі ніколи не користувались платформою.

4. Аналіз відповідей освітян засвідчив, що 31 % опитаних вчителів систематично використовували матеріали, розміщені на платформі для дистанційного та змішаного навчання учнів «Всеукраїнська школа онлайн», а 47,3 % педагогів – періодично. Ніколи не використовували матеріали платформи 13,5 % вчителів.

Використання платформи
(за результатами опитування вчителів)

Використання платформи педагогами і учнями
(за результатами опитування керівників ЗЗСО)

Серед причин, чому не використовують матеріали «Всеукраїнської школи онлайн» освітянська спільнота зазначила:

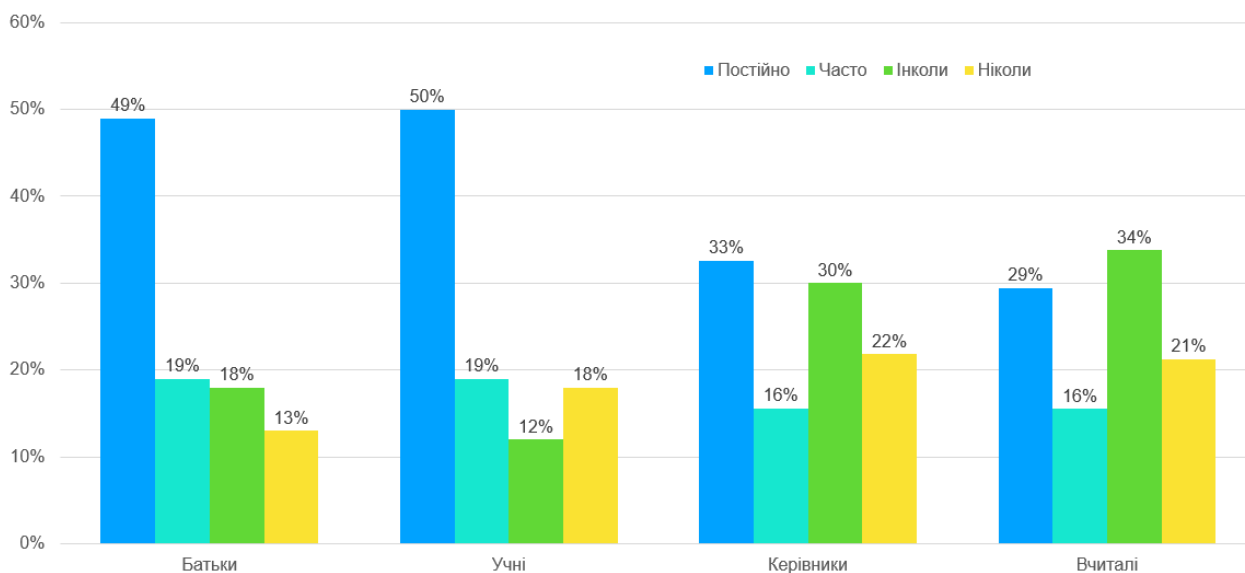
- Вчителі не бачать у цьому необхідність та використовують власні більш цікаві навчальні матеріали
- Відсутність доступу до швидкісного Інтернет зв'язку та матеріально-технічного забезпечення
- Учителі не знали про платформу
- Заклад освіти не пройшов реєстрацію на платформі
- Матеріали на платформі не завжди є актуальними
- Теми занять не співпадають з темами у підручниках
- Відрізається календарно-тематичний план
- Недостатня якість контенту
- Використовують іншу платформу
- Учні погано сприймають викладення матеріалів іншими вчителями

5. У порівнянні з минулим роком ситуація щодо використання та розміщення навчальних матеріалів значно покращилася. Так, минулого року лише 8,9% директорів зазначили про ефективне використання сайтів закладів освіти для комунікація з батьками. Більшість керівників шкіл (69%) для цього використовують соціальні мережі та групові чати (17%), а 4% зазначили, що спілкування з батьками відбувається через класних керівників, у тому числі шляхом надсилання батькам електронних листів із розкладом уроків (1,42%). 52% опитаних вчителів вказали, що спілкуються з батьками персонально. 63,5% вчителів міських ЗЗСО регулярно оприлюднюють на власних блогах повідомлення та новини.

Цього року, керівники закладів освіти засвідчили, що більшість шкіл (53%) регулярно публікують на вебсайтах матеріали та завдання для дистанційного навчання, педагоги проводять індивідуальні консультації з учнями (90%) та батьками (72%), надають учням матеріали для самостійного опрацювання та здійснюють перевірку засвоєного матеріалу (76%); 81% учителів проводять онлайн-уроки з використанням відео- або аудіо- засобів, 62% - створюють власні електронні освітні ресурси та презентаційні матеріали для уроків.

Навчальні матеріали (у тому числі відео-, аудіоматеріали, презентації) та завдання були постійно доступні для опрацювання (69% учнів, 68,5% батьків, 55% педагогів та 52 % керівників). Також здобувачі освіти мали можливість, у разі потреби, повторного їх переглядати (77% учнів).

Доступність навчальних матеріалів та завдань на вебсайті закладу освіти

6. Якщо у минулому році 52% опитаних вчителів вказали, що спілкуються з батьками персонально. 63,5% вчителів міських ЗЗСО оприлюднювали на власних блогах повідомлення та новини, 57,7% -- спілкувалися в груповому чаті, а 18,3% класних керівників надсилали батькам електронні листи з розкладом уроків та датами контрольних робіт. То цього року педагоги постійно забезпечували зворотній зв'язок, зокрема, проводили

консультації, у тому числі в онлайн-режимі, використовуючи месенджери та під час телефонних розмов (89,2% керівників шкіл, 81% педагогів та майже всі старшокласники). Учні вказали також, що найчастіше спілкування відбувалося з використанням засобів відеоконференцій (75%).

Керівники шкіл зазначили, що педагоги використовують декілька каналів для зв'язку з учнями. У переважній більшості спілкуються з учнями та їхніми батьками через месенджери (Viber, Whatsapp, Telegram, Messenger та ін.) – 83%, використовують Zoom, Skype чи подібні засоби відеоконференції – 75%, використовують спеціальні навчальні програми (LearningApps, Microsoft Teams, Google Classroom, Moodle та ін.) – 71%, використовують телефонний зв'язок майже 63%, надсилають завдання та отримують роботи через електронну пошту – 39%.

Варто зазначити, що у закладах освіти країни не повною мірою використовуються електронні журнали та щоденники. Лише 3,6% керівників (164 заклади освіти), залучених до опитування, запровадили та використовують державний сервіс електронних журналів (Модуль E-Journal), майже 30% використовують електронний журнал та щоденник на іншій платформі. 67% керівників вказали, що не використовують електронний щоденник/журнал, оскільки відсутнє відповідне технічне забезпечення та доступ до мережі Інтернет, потребує заповнення як паперовий журнал так і електронна версія.

Більшість керівників закладів освіти (62%), які взяли участь в опитуванні повідомили, що вчителі проводять дистанційні (онлайн) заняття з дому, а 38% - у закладі освіти.

Минулого року лише 256 вчителів (0,6%) зазначили, що з питань організації дистанційного навчання у них не виникають труднощі. Цього року 48 % вчителів, які взяли участь в анкетуванні, зазначили, що у них не виникає жодних перешкод щодо використання технологій дистанційного навчання.

Водночас, більшість проблем залишилися не вирішеними. Так, під час минулорічного опитування основними проблемами були:

- налагодження ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу. 72% керівників шкіл вказали, що не всі учні виходять на зв'язок, виконують домашні завдання, беруть участь в онлайн-уроках;
- технічне забезпечення. 62% директорів ЗЗСО вказали на відсутність необхідної техніки вдома у значної частини вчителів та/або учнів, а 47% – вказують на низьку швидкість інтернет-зв'язку;

Про низьку якість інтернет зв'язку вказують і 22% опитаних батьків. Крім того, 8,8% батьків зазначили, що в їхніх родинях відсутній комп'ютер. Про проблеми технічного характеру засвідчили і 53% опитаних вчителів.

Методична підготовка. 47% директорів вказують на брак попереднього досвіду реалізації дистанційного навчання, а 25,5% підтверджують, що частина учителів не володіють необхідними навичками роботи.

Про брак досвіду щодо організації дистанційного навчання та використання елементів дистанційного навчання в своїй педагогічній діяльності зазначили і 29% педагогічних працівників.

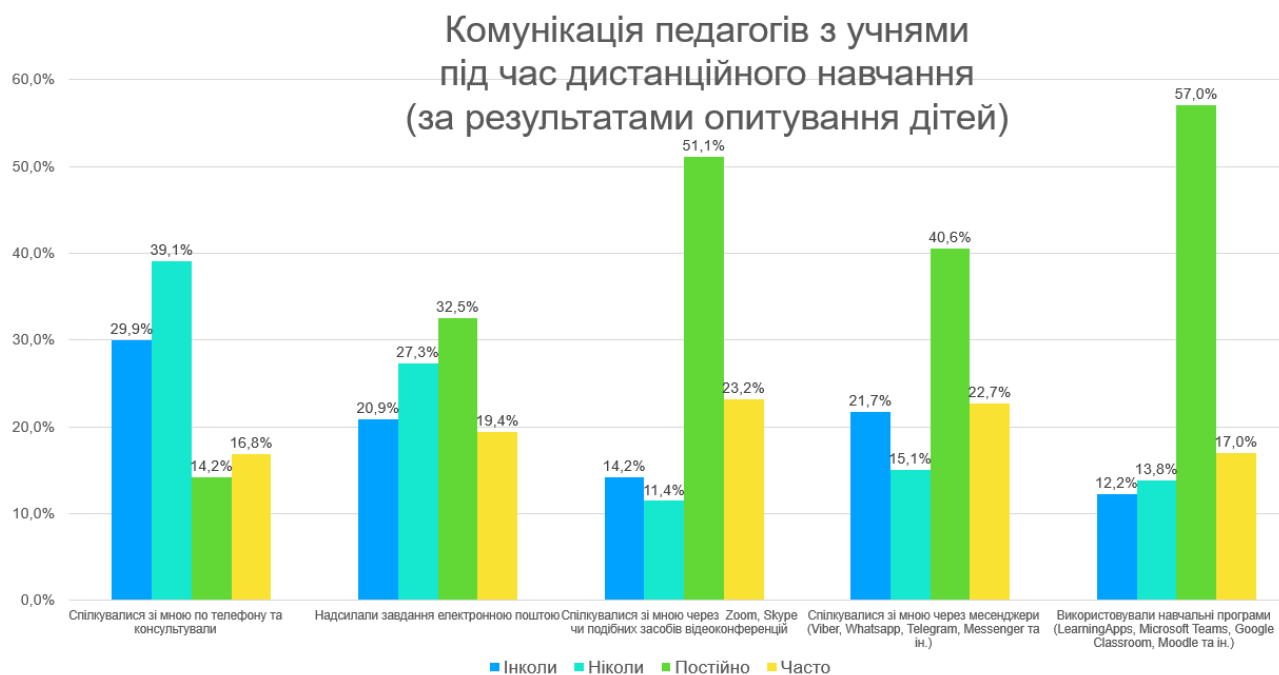
За результатами опитування, проведеного цього року, 34 % вчителів зазначили, що у них недостатньо досвіду щодо використання спеціальних навчальних програм, електронних платформ; 16 % скаржаться на брак досвіду щодо ефективного використання комп'ютерної техніки.

Серед проблем, які найбільш ускладнюють організацію дистанційного навчання, перш за все керівники ЗО вбачають брак досвіду щодо використання спеціальних навчальних програм та електронних платформ (71%), 25% бракує досвіду щодо організації дистанційного навчання.

Також серед факторів, які мають найбільш негативний вплив на організацію дистанційного навчання за допомогою цифрових технологій, більшість керівників, які взяли участь в опитуванні (56%) назвали обмежений доступ учнів до мережі Інтернет та відсутність цифрових пристроїв (53%). На недостатню цифрову інфраструктуру в закладі освіти поскаржились 42% керівників, понад 40% повідомили про ненадійне/повільне підключення до мережі Інтернет у школі, 35% вказали, що в закладах обмежена/відсутня технічна підтримка організації дистанційного навчання. Значна частина керівників (40%) серед факторів, що впливають на недостатню якість дистанційного навчання називають низьку мотивацію учнів. 12% вбачають труднощі в організації дистанційного навчання через низьку цифрову компетентність учителів.

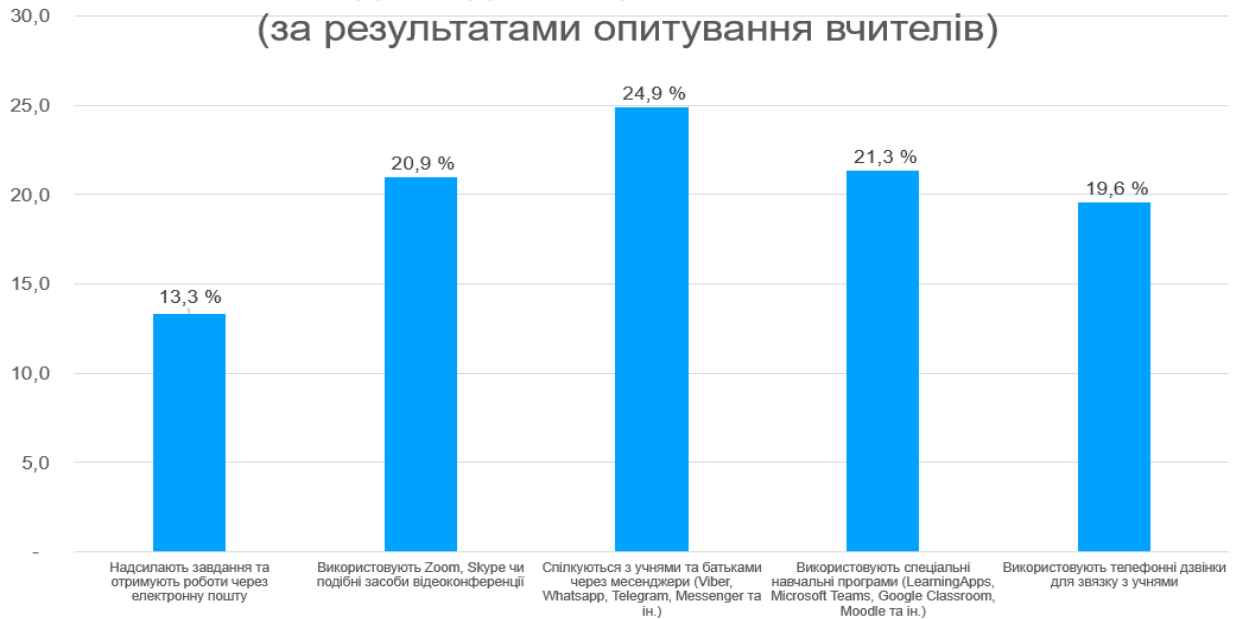
Вчителі вважають, що найбільш негативно впливають на організацію дистанційного навчання:

- обмежений доступ учнів до мережі Інтернет (54 %);
- обмежений доступ учнів до цифрових пристроїв (52,5 %);
- низька мотивація учнів (44 %);
- ненадійне/повільне підключення до мережі Інтернет у школі (42 %);
- обмежена/відсутня технічна підтримка (31 %);
- недостатня цифрова інфраструктура в закладі освіти (28 %).

Комунікація педагогів з учнями під час дистанційного навчання

(за результатами опитування вчителів)

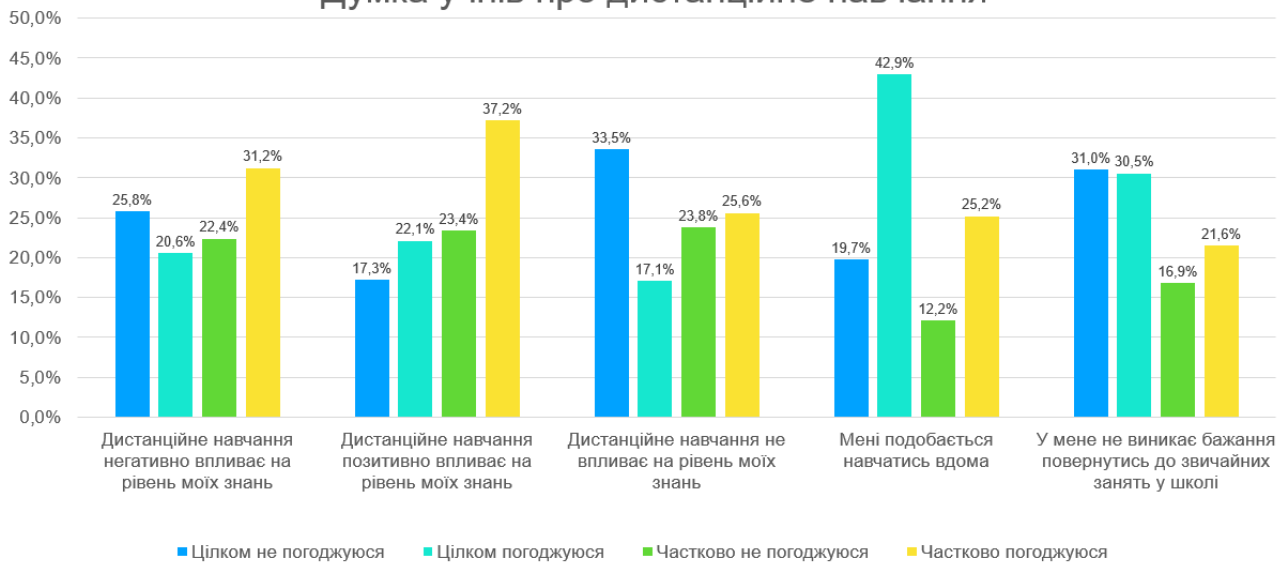

Загалом ефективність дистанційного навчання респонденти оцінили так: 67% керівників закладів освіти, які взяли участь в опитуванні, висловили думку, що дистанційне навчання менш ефективне, ніж навчання в закладі освіти, близько 30% вважають, що елементи дистанційного навчання мають бути одним із постійно вживаних інструментів взаємодії вчителів і учнів, лише 1% керівників оцінюють дистанційне навчання як більш ефективне, 4% респондентів притримуються думки, що дистанційне та очне навчання є однаково ефективними.

Учні

- 18,7 тис. учням (43%) цілком сподобалося навчатися вдома;
- 9,6 тис. учнів (22,4%) вважають, що дистанційне навчання позитивно впливає на рівень їхніх знань, а 15,9 тис. учнів (37%) частково з цим погоджуються;
- у 13,2 тис. учнів (31%) не виникло бажання повертатися до звичайних занять у школі.

Думка учнів про дистанційне навчання

Батьки та педагоги:

- 1167 тис. батьків (2,1%) та 293 вчителів (1%) вважають дистанційне навчання більш ефективним ніж навчання безпосередньо у школі;
- 3743 тис. батьків (7%) та 2196 тис. учителів (8%) вважають дистанційне навчання однаково ефективним як і очне, тоді як 46106 тис. (82,2%) батьків та 22217 педагогів (74%) мають протилежну думку.
- На думку 5057 тис. батьків (9%) та 5375 учителів (18%) елементи дистанційного навчання мають бути одним із постійно вживаних інструментів взаємодії вчителів і учнів.

З метою підвищення якості освіти під час дистанційного навчання понад 70% опитаних керівники шкіл зазначили, що організовують у закладах різноманітні заходи щодо розвитку цифрових компетентностей педагогічних працівників, зокрема онлайн-курси, вебінари, онлайн-конференції; навчання та проходження курсів на онлайн платформах Prometheus та EdEra; внутрішні тренінги, майстер-класи, обмін досвідом вчителів у закладах освіти.

За свідченнями керівників, понад 30% педагогів підвищують свій рівень майстерності шляхом вивчення досвіду інших учителів через мережі Інтернет або спільноти фахівців під час очних курсів, 20% є учасниками семінарів та конференції поза школою, лише 6% мають змогу здійснювати навчальні візити до інших шкіл з метою обміну досвідом. 18% зазначили проходження вчителями акредитованих програм. Натомість 41% педагогів зазначили, що пройшли курси на онлайн платформі EdEra. Обмін досвідом з колегами закладу освіти практикують майже 65% опитаних педагогів; відвідували тренінги, семінари, організовані закладом освіти 42 % опитаних вчителів.

Для ефективного управління закладом в умовах карантину 50% керівників шкіл хотіли б додатково отримати знання та розвинути навички використання цифрових технологій для моніторингу результатів навчальних досягнень учнів, налагодження взаємодії з учнями та надання ефективного зворотного зв'язку; персоналізації освітнього процесу, забезпечення доступності та інклюзії.

Близько 40% керівників бажають удосконалюватись у напрямку використання цифрових ресурсів (вибір, створення та зміна, керування, захист та поширення) та їх застосування у спільній освітній діяльності; використання цифрових технологій для оцінювання; для виховання самостійності в учнів.

Проблеми, які виникають у ЗЗСО під час організації дистанційного навчання

У закладах освіти країни не повною мірою використовуються електронні журнали та щоденники. Так, лише у 164 закладах освіти (3,6%) запровадили та використовують державний сервіс електронних журналів (Модуль E-Journal); майже 30% використовують електронний журнал та щоденник на іншій платформі; 67% не використовують електронний щоденник/журнал, оскільки відсутнє відповідне технічне забезпечення та доступ до мережі Інтернет.

Серед проблем, які найбільш ускладнюють організацію дистанційного навчання:

- брак досвіду щодо організації дистанційного навчання (зазначив кожний четвертий керівник закладу освіти) та використання спеціальних навчальних програм, електронних платформ;
- обмежений доступ учнів до мережі Інтернет та відсутність у них цифрових пристроїв;
- недостатня цифрова інфраструктура в закладі освіти; ненадійне/повільне підключення до мережі Інтернет у школі; обмежена/відсутня технічна підтримка організації дистанційного навчання;
- низька цифрова компетентність учителів та низька мотивація учнів.

Пропозиції щодо підвищення якості освіти під час дистанційного навчання:

- розробити єдину навчальну онлайн платформу для учнів початкових класів;
- впровадити навчання керівників закладів освіти щодо розвитку навичок використання цифрових технологій управління закладом в умовах дистанційного навчання